Årsberetning
2021

Indholdsfortegnelse

Formål 5
Organisation 6
Virksomhed 9
Nationalt og internationalt samarbejde 12
Publikationer 13
Presseomtale 13
Gaveliste 13
Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner 14

Dansk Farmacihistorisk Fond

Dansk Farmacihistorisk Fond
Godkendt af Civilstyrelsen
senest 18. oktober 2013

Hillerød, den 18. marts 2022

Formål

Dansk Farmacihistorisk Fond blev stiftet den 8. april 1972 under navnet Fonden til Bevarelse af Gammelt Dansk Apoteksinventar og ændret til Dansk Farmacihistorisk Fond med virkning fra 1. januar 2002, hvorved fonden etableredes som en fælles ramme for de farmacihistoriske aktiviteter i Danmark. Samtidig fik fonden overdraget den af Danmarks Apotekerforening ejede samling, Apotekshistorisk Samling, nu Dansk Farmacihistorisk Samling, på Pharmakon i Hillerød. Endvidere blev Dansk Farmacihistorisk Selskab knyttet til fonden ved formaliseret aftale om samarbejde mellem fonden og selskabet.

Med virkning pr. 1. januar 2014 blev Apoteker Aage Schæffers Fond, stiftet den 27. april 1972, sammenlagt med Dansk Farmacihistorisk Fond med sidstnævnte som den fortsættende fond og det fortsættende navn og Apoteker Aage Schæffers Fond (Dansk Farmacihistorisk Fond) som binavn.

Ved etableringen af Dansk Farmacihistorisk Fond blev denne ikke alene ejer af Dansk Farmacihistorisk Samling, men også af et stort antal genstande, der var blevet doneret til Fonden til Bevarelse af Gammelt Dansk Apoteksinventar siden stiftelsen af denne i 1972. De fleste genstande er udstillet på de apoteker, hvorfra effekterne stammer, og i Dansk Farmacihistorisk Samling, medens de øvrige genstande er deponeret på offentlige museer i Danmark, hos LEO Museum & Archives, LEO Foundation, i Ballerup samt hos Nomeco A/S i København og Odense.

Det juridiske grundlag for Dansk Farmacihistorisk Fonds virksomhed er fondens seneste fundats af 2. januar 2014, som er godkendt af Civilstyrelsen den 18. oktober 2013. I fundatsen er der fastsat følgende bestemmelser om fondens formål:

Fondens formål er
- at udføre musealtfagligt arbejde til belysning af farmaciens historie i Danmark, og
- i samarbejde med Dansk Farmacihistorisk Selskab at fremme farmacihistorisk forskning i Danmark og at udbrede kendskabet til farmaciens historie.

Organisation

Dansk Farmacihistorisk Fond ledes af en bestyrelse med en bred repræsentation fra lægemiddelområdet i Danmark.

Bestyrelsen for Dansk Farmacihistorisk Fond

Danmarks Apotekerforening:
Apoteker Troels Ingemann (næstformand)

Pharmadanmark:
Forskningsbibliotekar, cand.pharm.
Annemette Møller Hansen

Farmakonomforeningen:
HR Consultant & EHS Coordinator, farmakonom
Annelise Raun

Lægemiddelindustriforeningen:
Scientific Advisor, cand.pharm. Birgit Sølvkær Jensen

Megros:
Adm. direktør, cand.pharm., CBA Henrik Kaastrup

Dansk Farmacihistorisk Selskab:
Tidl. apoteker Steffen Kjær (formand)

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet:
School Director, lektor, ph.d. Ulf Madsen

Pharmakon a/s:
Adm. direktør, rektor, cand.pharm. Lotte Fonnesbæk

Lægemiddelstyrelsen:
Faglig direktør, cand.pharm. Merete Hermann

Sundhedsministeriet:
Kontorchef Katrine Kaldahl

Bestyrelsen består af nævnte 10 medlemmer, udpeget af de anførte organisationer, institutioner og myndigheder.

Til fonden er knyttet en støttekreds, Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner, som blev etableret den 7. januar 2004 med opfordring til alle personer, offentlige og private institutioner og virksomheder inden for lægemiddelområdet i Danmark til at støtte fondens arbejde ved et medlemskab af og årlige bidrag til Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner. Pr. 31 december 2021 er medlemstallet 126 fordelt på 82 personer og 44 institutioner og virksomheder.

Fondens museale og øvrige aktiviteter udøves i eller gennem Dansk Farmacihistorisk Samling. Samlingen er beliggende på Pharmakon, men det er fondens endelige mål at søge sit formål realiseret ved etablering af et egentligt dansk farmacihistorisk museum i mere velegnede lokaler end de nuværende.

Fondens virksomhed og dermed driften af Dansk Farmacihistorisk Samling er baseret på

- entréindtægter ved omvisninger i samlingen,
- indtægter ved salg fra butik,
- bidrag fra medlemmer af Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner,
- Konsulentvirksomhed,
- tilskud fra Billev Pharma,
- tilskud fra Pharmakon a/s,
- tilskud fra Farmakonomforeningen,
- tilskud fra Pharmadanmark,
- tilskud fra Megros (Nomeco A/S og Tjellesen Max Jenne A/S),
- tilskud fra Cand.pharm. Povl M. Assens Fond.

Fondens bestyrelse har med Pharmakon som administrator indgået aftale om, at Pharmakon varetager den daglige administration, herunder regnskabsføring, af fondens aktiviteter, stiller lokaler og servicefaciliteter til rådighed samt driver fondens hjemmeside. Fonden betaler husleje og honorar for disse ydelser til Pharmakon.

Pr. 1. oktober 2014 blev der oprettet en lønnet stilling som museumsleder ved Dansk Farmacihistorisk Samling. Hermed blev fonden arbejdsgiver og registreret som virksomhed. Dette betyder, at fondens kontakt til myndigheder foregår direkte og ikke som tidligere gennem Pharmakon som administrator.

I 2021 har Dansk Farmacihistorisk Samling og hertil knyttede aktiviteter været bemandet således:

Leder

- Cand.mag., farmakonom Mette Katrine Jensen er ansat i lønnet stilling som museumsleder.

Konsulenter

- Dr.pharm. Poul R. Kruse er tilknyttet samlingen som specialkonsulent til varetagelse af farmacihistoriske opgaver samt drift og vedligeholdelse af maskiner og apparatur i tabletteringssektion.
- Docent, dr.pharm. Svend Norn er tilknyttet samlingen til omvisninger samt foredrags- og publikationsvirksomhed.
- Farmakonom Mona Sørensen er tilknyttet samlingen til omvisninger, varetagelse af områderne sygeplejeartikler og apoteksemballage samt medvirken ved indretning af nye udstillinger.
- R&D Manager, cand.pharm. Henning Møller Knudsen, Orkla Care A/S, Lynge, er tilknyttet samlingen til ydelse af faglig rådgivning og assistance i forbindelse med drift, servicering og reparation af samlingens tabletmaskiner og andre tabletrelaterede maskiner og apparater.
- Direktør Ole Birch, som var tidligere direktør i Apotekeren.

Frivillig assistance som omviser

- Farmakonom Susanne Engstrøm
- Farmakonom Bente Guttenberg
- Farmakonom Birgitte Jeppesen
- Tidl. apoteker Hanne Mouritsen.

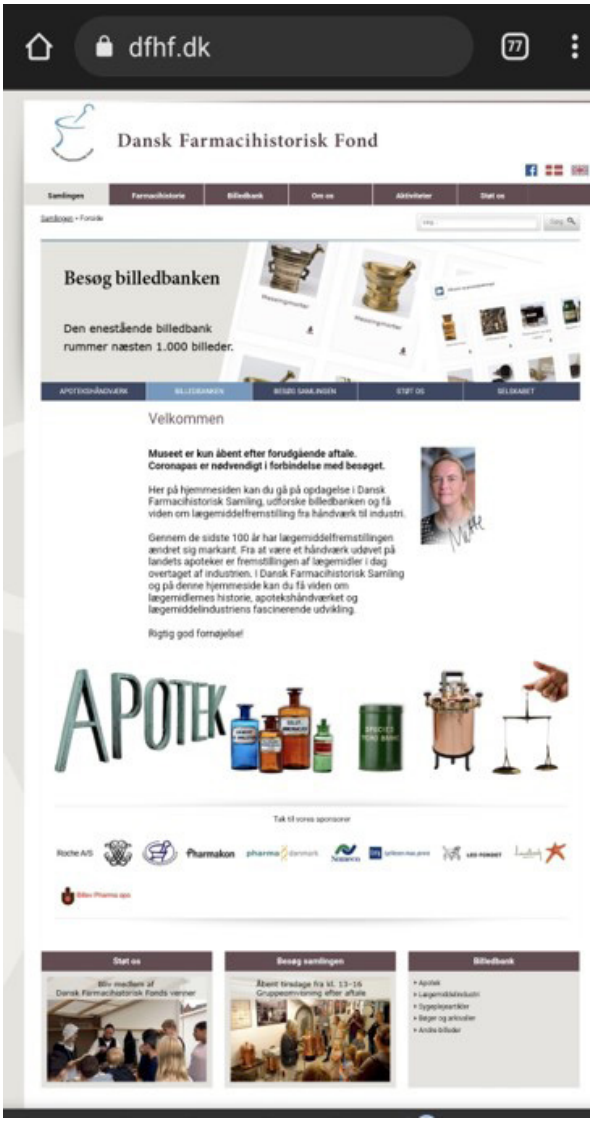

Virksomhed

Bestyrelsen for Dansk Farmacihistorisk Fond har afholdt et virtuelt møde og et fysisk møde i 2021.

Den 10. april 2019 nedsatte bestyrelsen en arbejdsgruppe til at udarbejde en ny model for Dansk Farmacihistorisk Samlings koncept. Konceptet udvikles gradvist i 2020 og vil i fremtiden i højere grad være projektorienteret samt tilbyde farmacihistoriske ydelser.

Bestyrelsen har fastlagt et koncept for Dansk Farmacihistorisk Samling (DFHS). Det indgår i konceptet, at DFHS er et viden- og aktivitetscenter for farmaciens historie i Danmark, der udmønter sig i følgende former for virksomhed:

- Erhvervelse, registrering og dokumentation af farmacihistoriske genstande, bøger og arkivalier.
- Drift af et farmacihistorisk »museum« omfattende:
  - Et arbejdende »laboratorium« for lægemiddelfremstilling med prototyper på ældre apparaturer og maskiner, der er ført tilbage til deres originale og funktionsdygtige tilstand ved restaurering, for at demonstrere en vigtig del af fagets almene historie. Der kan skabe idehistorisk samarbejde med gymnasier.
  - Udstillinger af farmacihistoriske antikviteter, der fremtræder i deres originale tilstand om nødvendigt ved restaurering, for at vise eksempler på faglige prydgenstande.
  - Udstillinger af farmacihistoriske, genuine gen- stande for at vise de pågældende genstandes egen historie.
  - Udstillinger af forbrugerpakninger med apoteks- og fabriksfremstillede lægemidler, som illustrerer udviklingen af lægemidler fra lav- til højteknologiske produkter.
  - Udbydelse af farmacihistoriske konsulentydelser af højeste kvalitet inden for de områder, hvor samlingen har spidskompetencer, eksempelvis i form af samarbejde med universiteter, museer, gymnasier, skoler og virksomheder.
  - Arbejdspladser for og vejledning af eksterne brugere af samlingen.
- Udbydelse af besøg i og afholdelse af omvisninger i samlingen for enkeltpersoner og grupper, herunder farmaceut- og farmakonomstuderende, skole- og gymnasieelever.
- Udlejning af genstande til eksterne farmacihistoriske udstillinger i samarbejde med andre museer og kulturelle institutioner.
- Ydelse af farmacihistorisk konsulentbistand til offentlige institutioner, private virksomheder og enkeltpersoner.
- Formidling af samlingen ved udgivelse af hjemmeside, Facebookside, brochurer, brevkort, nyhedsbreve og årsberetning, ved interview, indlæg og artikler i fagtidsskrifter, andre faglige medier, aviser og tv samt ved foredrag i faglige, folkeoplysende, gymnasiale og andre fora.
- Udførelse af farmacihistorisk forskning både internt og i samarbejde med andre i den udstrækning fondens personelle ressourcer giver mulighed her for.
- Deltagelse i nationalt og internationalt samarbejde inden for fag- og videnskabshistorien.

I 2021 har DFHF medvirket til at etablere et historisk landapotek fra 1940-50 i Oplevelsescenter Nyvang i samarbejde med laugsformanden og apotekerlauget på Oplevelsescenter Nyvang. På Byens Apotek vil den besøgende får et historisk perspektiv på lægemiddelfremstilling. Apotekets officin består af officinet fra det tidligere Vesterborg Apotek, som oprindeligt blev doneret af apoteker Torkild Nissen. Apoteket indvies i maj 2022.

Museet har i 2021 haft løbende kontakt til faglærer indenfor naturvidenskab og historie på gymnasier og på HTX med henblik på at integrere farmacihistorie i relevante undervisningsforløb. Museumslederen efteruddanner sig i den forbindelse i Idehistorie for HTX undervisere. Gymnasielærerne har tilkendegivet, at samlingen er relevant for deres tværfaglige undervisning indenfor almenhistorie, teknologihistorie og idehistorie.

Fondens hjemmeside opdateres løbende. På sigt er der et ønske om at etablere ny hjemmeside i en nyere og sikre platform.

Med henblik på vedligeholdelse og udbygning af et socialt netværk til forøgelse af fokus på Dansk Farmacihistorisk Samling blev der i 2016 etableret en Facebookside med link hertil på hjemmesiden. I 2021 har der været en livlig aktivitet på Facebook, som således er blevet et vigtigt kommunikationsmiddel for samlingen.

I fortsættelse af de foregående års omfattende donationer har Dansk Farmacihistorisk Fond også i 2021 modtaget mange genstande og andre effekter.

For alle donationer udarbejdes gavelister. I 2021 er der udskrevet de på side 13 nævnte gavelister.

Gaver modtages fortsat gerne – efter forudgående henvendelse og, om muligt, udvælgelse ved besøg hos giveren.

Registreringen af samlingens bestand af forbrugerpakninger med apoteks- og sygehusapoteksfremstillede lægemidler samt af forbrugerpakninger med

danske og udenlandske fabriksfremstillede lægemidler er blevet opdateret i 2021 i takt med nye donationer af sådanne pakninger.

Registreringen af samlingens bøger er ligeledes blevet ajourført i 2021 i takt med nye bogdonationer.

Samlingen har været ramt af gentagende indsivninger af vand i 2021, skaden er stoppet og oprydning efter vandindsivningen er færdiggjort.

Indtil 2015 havde besøg i samlingen hovedsagelig form af arrangerede omvisninger for grupper af besøgende. For også at give enkeltpersoner mulighed for at besøge samlingen blev samlingens tilgængelighed fra 2015 udvidet med en fast ugentlig åbningsdag på tirsdage kl. 13-16 (undtagen i januar, juli og juleferien).

Med henblik på at øge besøgstallet i Dansk Farmacihistorisk Samling har fonden siden 2011 haft et samarbejde med VisitNordsjælland, som har resulteret i, at der på VisitNordsjællands hjemmeside – den officielle guide til ferieoplevelser i Nordsjælland – er indlagt en præsentation af Dansk Farmacihistorisk Samling med oplysninger om omvisning.

Samlingen er præsenteret på den kommunale portal ”Skolen i virkeligheden”, hvilket resulterer i henvendelser fra skoleklasser, der ønsker at benytte samlingen i den tværfaglige undervisning i de natur videnskabelige fag.

Under normale omstændigheder annonceres der for den ugentlige åbningsdag i samlingen på Facebook og i KultuNaut. Sidstnævnte er den elektroniske kulturguide kalender, der dækker arrangementerne i det danske kulturliv. Herigennem bringes annonceringen i blandt andet Frederiksborg Amts Avis.

På grund af Covid19 blev antallet af besøgende halveret i de 2020 og 2021. Der har været aflysning af kulturevents, besøg af studerende samt den lokale dimission.

I 2021 blev snapseproduktionen videreført - nu som årssnaps 2021 med inspiration i den populære jubilæumsporse snaps 2020.

Hvad angår fondens udlånsvirksomhed, kan nævnes, at tidligere udlån af lægemiddelpakninger til udstillinger på følgende museer er blevet videreført i 2021:

- Hillerød Bymuseum
- Medicinsk Museion, København
- Dansk Forsorgsmuseum, Svendborg
- Steno Museet, Aarhus

I 2021 har Dansk Farmacihistorisk Samling modtaget ca. 55 henvendelser om spørgsmål af farmacihistorisk karakter fra apoteker, lægemiddelindustrivirksomheder, universiteter, museer, teater, radio, tv, farmaceuter, farmakonomer, læge, filmproducenter, journalist, ph.d.-studerende, gymnasieelever, skoleelever og privatpersoner. Forespørgslerne har typisk drejet sig om identifikation og datering af ældre lægemidler, lægemiddelnavne, farmaceutiske genstande og medicinsk udstyr, tydning af ældre recepter, anvendelse af ældre farmaceutisk apparatur, oplysninger om sammensætning, fremstilling og terapeutisk anvendelse af tidligere tiders lægemidler, vurdering af ældre apoteksgenstande, oplysninger om lægemiddellovgivningens og apotekernes historie, biografiske oplysninger om farmaceuter samt litteratur- og billedsøgning. Endvidere har samlingen fået henvendelser fra gymnasieelever om medvirken i vejledning ved studieretningsprojekt.

Fonden deltager i det nationale og internationale samarbejde inden for faghistorien. Som det fremgår af den på side 12 anførte oversigt, har fondens deltagelse heri i det forløbne år omfattet fagligt og organisatorisk samarbejde og museumsbesøg. Primært virtuelt

Fonden, herunder samlingen, er endvidere blevet synliggjort gennem de på side 13 nævnte publikationer og presseomtale.

Nationalt og internationalt samarbejde

Fagligt og organisatorisk samarbejde

Mette Katrine Jensen er medlem af bestyrelsen for Dansk Medicinhistorisk Selskab og Dansk Farmacihistorisk Selskab og derigennem arrangør af foredrag med medicinhistoriske temaer.

Poul Kruse er formand for Dansk Farmacihistorisk Selskab og medlem af The International Academy of the History of Pharmacy.

Dansk Farmacihistorisk Selskab er medlem af The International Society for the History of Pharmacy.

Dansk Farmacihistorisk Fond har samarbejde med
- Museerne Helsingør
- NaturMedicinsk Museum, Københavns Universitet
- Medicinsk Museion, Københavns Universitet
- LEO Museum & Archives, LEO Foundation
- Nordjyllands Historiske Museum
- Oplevelsescenter Nyvang.

Museumsbesøg

- Medicinsk Museion, Københavns Universitet
- Museerne Helsingør
- Oplevelsescenter Nyvang, Holbæk
- NaturMedicinsk Museum.

Presseomtale/publikationer

Medicinhistorisk Årbog 2021: ” Rids af knogle-marvstransplantationens historie i Danmark” Henrik Permin, Svend Norn, Niels Høiby.

Åbent Hus annonceres i KultNaut.

Events mm. Boostes på Facebook.

Farmaci 4, 2021, Dengang Plaster blev kogt i en pande. (Mette Katrine Jensen).

Farmaci 5, 2021, Dengang Kviksølvsbehandling var en del af terapien. (Mette Katrine Jensen).

Program for Helsingør Museerne – Aktiviteter og events – 28.07.2021. Lægeigler og plastre.

Program for Museum Nordsjælland – Æbelholt Klosterfestival. 21.08.2021.

Folketidende.dk. 24.07.2021.Apotek på plads i Nyvang.

Årsberetning 2020 – Dansk Farmacihistorisk Fond.

Nyhedsbrev 35.

Nyhedsbrev 36.

Theriaca 46.

Omtale af Aktiviteter

Helsingør Museerne

Museion

Oplevelsescenter Nyvang

Naturmedicinsk Museum

Events/besøg

27.07 - 2021 Aktivitet i Helsingør – Lægeigler og plastre.

21.08.2021 Æbelholt Kloster Festival.

02.10.2021 Fysiologihistorisk Symposium.

04.10.2021 Farmacihistorisk Dag.

04.10.2021 CANNABIS – hamp og hash i kulturhistorien« ved Per Mølgaard.

15.10.2021 Kulturnat København.

Gaveliste

702	Lene Colberg	Pfizer BioTech Covid-19 vacciner (tomme)
703	Per Wisbech	Årbøger, div. farmaceutiske tidskifter
704	Birgitte Nørgaard	Blandet materiale af farmacihistorisk interesse
705	Klaus Petersen	Emballager, vægte ol.
706	Vibeke Grothen	Emballager fra 30, 40 og 50erne
707	Svend Erik Hansen	Bog: Nachrichten von Geschlechte Becker, J.G Burman-Becker
708	Majbritt Brodersen	Kompositionsbog, div. farmakopeer
709	Steffen Kjær og Marianne Daring	Vaccinations udstyr, emballage, små redskaber til medicinfremstilling
710	Poul Müller	Vaccinations udstyr, diverse udstyr til sikker vaccination, materiale til uddannelse af vaccinatør.
711	Pharmadanmark	Farmaceutiske Tidsskrifter

Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner

Med etableringen af Dansk Farmacihistorisk Fond pr. 1. januar 2002 blev der skabt en fælles ramme for de farmacihistoriske aktiviteter i Danmark, idet fonden i henhold til sin fundats har til formål:

- At udføre musealt-fagligt arbejde til belysning af farmaciens historie i Danmark
- I samarbejde med Dansk Farmacihistorisk Selskab at fremme farmacihistorisk forskning i Danmark og at udbrede kendskabet til farmaciens historie.

Fonden er ejer af Dansk Farmacihistorisk Samling på Pharmakon i Hillerød. Samlingen belyser apotekernes og lægemiddelindustriens virksomhed samt lægemidlernes historie gennem de sidste hundrede år. I samlingen udøves fondens museale og øvrige aktiviteter.

Fonden ledes af en bestyrelse med en bred repræsentation fra organisationer, institutioner og myndigheder inden for lægemiddelområdet i Danmark. Fonden med dens farmacihistoriske samling er således en institution for alle grene af dansk farmaci. Alle personer, offentlige og private institutioner og virksomheder inden for faget opfordres derfor til at støtte fondens arbejde ved et medlemskab af og årlige bidrag til Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner.

Meld dig ind i Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner og støt vores arbejde

De årlige bidrag til Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner udgør:

Enkeltpersoner: 220 kr.

Studerende og pensionister: 165 kr.

Institutioner og virksomheder:

Under 25 medarbejdere:	1.100 kr.
25-250 medarbejdere:	2.200 kr.
250-1.000 medarbejdere:	4.400 kr.
Over 1.000 medarbejdere:	6.600 kr.

Bidrag til Dansk Farmacihistorisk Fonds Venner:

1. **Bankoverførsel:** Danske Bank A/S,
   Registreringsnummer: 4319, Kontonummer: 101-3718
   (Med oplysning om navn, adresse og e-mail)

2. **Mobilepay** 39404

Send venligst en indmeldelsesmail til: Museumsleder Mette Katrine Jensen, mkj@dfhf.dk
(Husk: Navn, adresse, e-mail og medlemskabets type)
Vi behandler data efter interesseafvejningsreglen i persondataforordningen)

c/o Pharmakon a/s
Milnersvej 42
DK-3400 Hillerød
Denmark

Tel +45 4820 6000
Fax +45 4820 6060
E-mail mkj@dfhf.dk
www.dfhf.dk